N°. 41. Donderdag 12 October 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.”

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat*.

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

De instelling van een korps civiele gezaghebbers voor de Buitenbezittingen volgens de plannen tot reorganisatie van het bestuurswezen in Nederlandsch-Indië.

(*Slot*).

Slechts door deze beschreven, doelmatige opleiding zullen de aanstaande civiel-gezaghebbers geschikt worden gemaakt om het dagelijksch bestuur van een ressort uit te oefenen.

Het zou dan evenwel noodig zijn, dat zij niet onder de directe bevelen van het bestuurshoofd van een afdeeling (Resident), dat door zijne vele uiteenloopende werkzaamheden veelal verhinderd zal worden om hunne ressorten vaak te bezoeken, komen te staan, maar onder die van een Assistent-Resident.

Deze zal dan niet met het dagelijksch bestuur van een onderafdeeling moeten worden belast, zoodat dit ook op zijn standplaats door een civiel gezaghebber wordt uitgeoefend, doch zal het toezicht moeten houden op het bestuur der civiele gezaghebbers, die dus aan hen rechtstreeks ondergeschikt zullen moeten zijn.

Verder zal de rechtspraak over alle zaken, waarvan de berechting niet tot de bevoegdheid van de civiele gezaghebbers behoort, aan de Assistent-Residenten moeten worden opgedragen, zoodat de Europeesche ambtenaren van den algemeenen bestuursdienst een groote mate van rechtswezen zullen moeten bezitten.

Bij de regeling hunner opleiding zal er voor behooren te worden gewaakt, dat de studie der Inlandsche talen niet worde opgeofferd aan die van het recht, zoodat zij nevens een groote mate van rechtskennis de noodige kennis bezitten van het Maleisch en het Javaansch om zich in beide talen behoorlijk te kunnen uitdrukken en zich ook, waar noodig, op de studie van de overige in Nederlandsch-Indië gesproken talen en dialecten te kunnen toeleggen.

Aldus zullen zij in staat worden gesteld, om op de Buitenbezittingen de civiele gezaghebbers op Java en Madura de Inlandsche hoofden te leiden en voor te lichten.

Het zal, met het oog op de nog gebrekkige communicatie in verband met de groote uitgestrektheid der op de Buitenbezittingen te vormen afdeelingen, raadzaam zijn om aan de Assistent-Residenten aldaar een niet te groote onderafdeeling aan te wijzen, zoodat zij niet meer dan 3 à 4 civiele gezaghebbers onder hun bevelen zullen hebben.

Worden hunne onderafdeelingen te groot gemaakt, dan zullen zij niet vaak genoeg de ressorten hunner onderhoorige civiele gezaghebbers kunnen bezoeken en deze te veel aan zichzelf worden overgelaten, terwijl ook de berechting der rechtszaken vertraging zou ondervinden.

Volgens de memorie van toelichting op het bovenbedoeld wetsontwerp zoude voor de Buitenbezittingen slechts op 50 Assistent-Residenten worden gerekend.

Het lager aantal Assistent-Residenten op de Buitenbezittingen in vergelijking met Java en Madura houdt verband, behalve met enkele bijzondere omstandigheden, die echter in de memorie van toelichting niet zijn bekend gesteld, met het zooveel geringer bevolkingscijfer en met het feit, dat het dagelijksch bestuur voor de naaste toekomst daar in handen zal blijven voornamelijk van behoorlijk ontwikkeld Europeesch personeel.

Zal dit getal echter niet onvoldoende blijken te zijn?

De bedoeling der Regeering is toch de 7 gouvernementen op de Buitenbezittingen te verdeelen in 46 afdeelingen, waarvan het bestuur door residenten zal worden uitgeoefend, terwijl in die afdeelingen voor de algemeene bestuursleiding een of twee ass.-residenten zullen werkzaam zijn.

Thans zijn er op de Buitenbezittingen: 3 gouverneurs, 16 residenten, en 2 zelfstandige ass.-residenten, die dus te zamen 21 gewesten of residenties besturen met de hulp van 55 aan hen ondergeschikte ass.-residenten. *)

Volgens de bovenbedoelde memorie van toelichting zullen er zijn 46 residenten (afdeelingschefs), zoodat daar in Atjeh de gouverneur door een resident wordt vervangen, daarvan vermoedelijk 22 zullen worden geplaatst op de tegenwoordige gewestelijke hoofdplaatsen en dus 24 tegenwoordige ondergeschikte assistent-residenten door residenten zullen worden vervangen.

In het geheel zullen dus op 74 plaatsen residenten of ass.-residenten komen, waar thans ass.-residenten of controleurs bescheiden zijn, zoodat de 50 ressorten van ass.-residenten te uitgestrekt zullen worden om door hen behoorlijk te kunnen worden bereisd, en het toezicht op de civiele gezaghebbers ten eenemale onvoldoende zal zijn.

Het veel geringer bevolkingscijfer der ressorten mag toch geen reden zijn om deze te uitgebreid te maken, omdat de ass.-residenten, die de voortdurende contrôle over het bestuur daarvan zullen moeten uitoefenen, bij gemis van spoor- en tramwegen zich niet zoo snel zullen kunnen bewegen als dit op Java mogelijk is, zoodat men bij de vaststelling hunner ressorten, behalve op het bevolkingscijfer, ook op de middelen van communicatie zal behooren te letten.

Dat het dagelijksch bestuur in de ressorten der ass.-residenten in handen zal blijven voornamelijk van behoorlijk ontwikkeld Europeesch personeel mag evenmin aanleiding geven om die ressorten te uitgebreid te maken, daarvoor het toezicht en de voorlichting van de ambtenaren van den algemeenen bestuursdienst ook het veelvuldig bezoek van de ressorten der civiele gezaghebbers niet achterwege mag blijven.

*) In de begrooting voor het dienstjaar 1912 is voor de Buitenbezittingen gerekend op 51 Assistent-Residenten. Bovendien zijn er volgens den Regeerings-Almanak voor 1911 nog 4 tijdelijke Assistent-Residenten, waarvoor in de begrooting voor 1912 nog geen fondsen afzonderlijk zijn aangevraagd.

Dit is ook noodig om niet in dezelfde fout te vervallen, die in de memorie van toelichting aan de bestuursoefening wordt verweten, n.l. van gemis van stelsel en regelmaat, tengevolge van vroegtijdige zelfstandigheid der Europeesche dagelijksche bestuursambtenaren, van onvoldoend toezicht.

Daarom zal juist het getal ass.-residenten op de Buitenbezittingen na de invoering der reorganisatie grooter behooren te zijn dan thans het geval is, ten einde hen in staat te stellen om plaatselijk hunne onderhoorige civiele gezaghebbers voor te lichten en op hunne handelingen toezicht te houden.

Waar meer dan één ass.-resident in een afdeeling geplaatst is, zal derhalve slechts aan één de afdeelingshoofdplaats als standplaats behooren te worden aangewezen, en zullen de overigen op andere plaatsen moeten worden geplaatst.

Wat hunne bezoldiging betreft, deze zal in verband hiermede en met het maximum-tractement, dat m. i. aan de civiele gezaghebbers behoort te worden toegelegd, zoodanig moeten worden geregeld, dat ook hun maximum-tractement wordt verhoogd. Dit zal derhalve evenals nu op *f* 900 's maands dienen te worden gebracht.

En kan de bezoldiging der residenten, ambtenaren die aan zulke hooge eischen zullen moeten voldoen, voldoende worden geacht?

Het ambt van Gouverneur toch, zal niet door alle ambtenaren van den algemeenen bestuursdienst worden bereikt en zullen de meesten hunner het wel niet verder brengen dan tot de betrekking van resident. Thans heeft een resident eene bezoldiging van *f* 1250 's maands; het zal dus noodig zijn om aan de toekomstige residenten, die voor hunne opleiding een zeer zware en kostbare studie zullen hebben gemaakt, als maximum althans geen geringere bezoldiging toe te leggen. Blijft het maximum daarentegen op *f* 1100 's maands bepaald, dan zal dit ongetwijfeld van nadeeligen invloed zijn op het aantal personen, die zich voor de nieuwe bestuursbetrekking willen bekwamen.

In verband hiermede is ook de bezoldiging van de gewestelijke bestuursadviseurs onvoldoende te achten en zal ook deze naar evenredigheid van die der residenten behooren te worden verhoogd.

Ook zou het raadzaam zijn om, ten einde de residenten en ass.-residenten er toe te brengen om hun ressorten zooveel mogelijk te bereizen, en wat de laatstbedoelde ambtenaren betreft den noodigen tijd aan de berechting der rechtszaken, die tot hunne bevoegdheid behooren, te besteden, hun geen vaste toelage voor reis- en verblijfkosten te geven, maar hun toe te staan voor hunne reizen naar een billijk tarief te declareeren.

De regeering is voornemens de reorganisatie geleidelijk in te voeren en daartoe gelijktijdig ter hand te nemen de instelling van twee gouvernementen, één op Java (waarschijnlijk West-Java) en één op Sumatra (Zuid- of West-Sumatra).

Zou het niet wenschelijk zijn eerst met de instelling van één gouvernement (West-Java) te beginnen?

Men kan dan zien welke moeilijkheden aan de invoering der reorganisatie op Java verbonden zijn en trachten die te boven te komen.

Men doet aldus ondervinding op, waarvan men

later bij de instelling van het gouvernement West-Sumatra, dat van de voorgenomen gouvernementen der Buitenbezittingen wel het allereerst voor de instelling daarvan in aanmerking behoort te komen, partij kan trekken.

Het ware zeker wijzer om eerst het bestuurswezen op geheel Java te reorganiseeren alvorens met de reorganisatie daarvan op de Buitenbezittingen een aanvang te maken.

De toestanden aldaar verschillen toch nog aanmerkelijk met die op Java en de middelen tot communicatie tusschen de verschillende tegenwoordige gewesten, die tot gouvernementen moeten worden samengevoegd, zijn nog zeer gebrekkig of ontbreken geheel, zoodat de instelling van sommige gouvernementen wellicht tot een veel langzamere afdoening van zaken zal leiden.

Daarom ware het raadzaam om tot de instelling der gouvernementen op de Buitenbezittingen eerst dan over te gaan, nadat die op Java en Madoera reeds geheel tot stand is gekomen en de nieuwe regeling daar reeds eenigen tijd heeft gewerkt.

Het is toch in het belang der economische ontwikkeling dier bezittingen niet wenschelijk te achten om het initiatief der residenten aan banden te leggen, daar daarvan voor een groot deel de vooruitgang van de tegenwoordige gewesten afhangt.

Eerst wanneer in een toekomstig gouvernement op de Buitenbezittingen een toestand zal zijn ingetreden welke die van de tegenwoordige gewesten op Java en Madoera nabijkomt, zal het oogenblik aangebroken zijn om met de instelling van zulk een gouvernement een aanvang te maken.

Tot al de gouvernementen zijn ingesteld, ware dan de taak van den Gouv.-Generaal te verlichten door hem voor de afdoening der minder belangrijke zaken een Luitenant-Gouv.-Generaal toe te voegen, waartoe artikel 4 van het regeerings-reglement de bevoegdheid verleent.

De regeering houde evenwel bij de reorganisatie van het bestuurswezen, zoowel op Java en Madura als op de Buitenbezittingen, in het oog, dat goede dienaren goed moeten worden betaald en daarom, wil de zuinigheid de wijsheid niet bedriegen, zij niet te karig moet zijn met de regeling der inkomsten, en het doen van uitgaven voor de opleiding van bestuursambtenaren, die alleszins voor hun taak berekend zijn.

J. F. H. Schultz van Vlissingen.

Uit de O.-I. Mail.

Het **cholerarapport** in de Bat. bladen van 13 Sept. j.l. meldde:

Onder behandeling waren 7 patiënten; bijgekomen 8 oosterlingen; overleden 7 oosterlingen; blijven nog onder behandeling 1 Europeaan en 7 oosterlingen.

De berichten van 12 Sept. jl. omtrent de **pest** luiden:

Malang: Bijgekomen in Karanglo 1 pestgeval en 20 koortsgevallen; ingeleverd 28440 ratten; Soerabaja: geen bijzonderheden; Kediri: bijgekomen 1 verdacht pestgeval; ingeleverd 258 ratten; Madioen: Van vroeger gemelde koortsgevallen 1 overleden.

Het Soer. Hbld. zegt omtrent de laatstgenoemde plaats: Behalve builenpest heerscht er huid- en bloedpest in twee dessa's, 5 paal buiten de kotta; daar wonen werklieden, die zand brengen voor de nieuwe werkplaatsen der S.S., waar reeds gevallen voorkwamen.

Groote brand te Priok. In den avond van 9 Sept. j.l. woedde te Tandjong-Priok een hevige brand in de tank-installatie der Firma Pitcairn Syme & Co., ten oosten van de havenkom, op den weg naar Petit Trouville. Twee en een half millioen liter petroleum, tegelijk aan het branden! Dat wil zeggen: een brullende vlammenzee, een licht, helderder dan de dag, een hitte, die alles in den omtrek schroeide. Zoo lezen wij in het Nieuws v. d. Dag v. N.-I.

Daar het vuur nog tot laat in den avond doorbrandde, begaven velen zich naar Priok om het onvergelijkelijk schoone schouwspel te bewonderen.

Men heeft aan aftappen van het brandbare vocht gedacht, om de onderste lagen te redden: het vuur aldus van zijn voedsel te berooven.

Maar er was geene plaats, waarheen men het gevaarlijke goed pompen kon. En dus zat er niets anders op dan het te laten uitbranden.

De schade is aanzienlijk, niet alleen door het groote quantum olie, dat verloren gaat, maar vooral door het vernielen der kostbare tanks, die maar niet in een ommezien weer kunnen worden opgebouwd, zoodat er geene opslagruimte is.

De Firma Pitcairn Syme & Co., agenten voor den verkoop van olie-in-bulk van de Asiatic Petroleum Coy., had den inhoud der tanks verzekerd bij de Royal and New Zealand Ins. Coy., waarvan zijzelve de vertegenwoordigster is.

Bestuursindeeling. Bij Gouvernements-besluit is het gebied der afdeeling West-Nieuw-Guinea, bestaande uit het gedeelte van Nederlandsch Nieuw-Guinea van Tandjong Selee tot Kaap Steenboom (Poelau Naurio) en omliggende eilanden, waaronder ook het eiland Misool van de groep der Radja-Amat, met bijbehoorende eilanden, van genoemd gewest afgescheiden en gevoegd bij de residentie Amboina, en zijn in verband daarmede eenige voorzieningen getroffen.

Chineezen-wijken. Bij Gouvernementsbesluit is een ordonnantie vastgesteld houdende bepaling, dat in de residentie Lampongsche districten ook te Kota Agoeng, afdeeling Semangka, een wijk voor Chineezen zal zijn.

Bezoek van den Landvoogd aan Soerabaija. Voor zoover het Soer. Hblad inlichtingen heeft verkregen is het voorloopig programma van het bezoek van den gouverneur-generaal als volgt samengesteld:

Het s.s. Rumphius zal den gouverneur-generaal en het gevolg naar Soerabaja vervoeren, waar het hoog gezelschap vermoedelijk op 5 October 's morgens vroeg zal arriveeren.

Dienzelfden dag zal de eerste spade in den grond worden gestoken voor de groote havenwerken.

Op 6 October zal een bezoek gebracht worden aan één der suikerfabrieken. Definitief is nog niet besloten of een fabriek in de afdeeling Sidoardjo of Modjokerto zal bezocht worden.

De audiëntie zal plaats vinden op 7 October en zal op dienzelfden datum 's avonds door den resident een diner worden aangeboden aan ambtenaren en autoriteiten.

Zondag 8 October zal in vrome overpeinzing worden doorgebracht, terwijl de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat Ds. Pera dien dag den gouverneur-generaal in zijn kerk aan de Djoearlaan onder zijn gehoor zal hebben.

Op 9 October zal een bezoek worden gebracht aan verschillende instellingen, waaronder het marine-établissement.

Zijn wij goed ingelicht, dan zal 10 October een bezoek per auto worden gebracht aan het zendelinghospitaal te Modjowarno, en gaat de landvoogd 11 October per stoomtram N. I. S. of per s.s. Rumphius naar Semarang.

Een en ander moet nog uitgemaakt worden, in verband met een eventueel bezoek aan de D. P. M. te Tjepoe.

De landvoogd moet het bovenstaande nog goedkeuren, zoodat wijzigingen in dit plan mogelijk zijn.

Stijgende rijstprijzen. De N. Soer. Crt. verneemt dat de rijstprijzen op Java stijgende zijn, wegens de dringende vraag naar dat artikel in Hongkong en China. De leverings-contracten, door handelaren voor levering Sept. Nov. gesloten, worden met goede winst aan handelaren te Hongkong overgedaan.

De slechte rijst. — Over de proeven met de rijst van Siam, die in het leger genomen worden, zijn de militairen slecht te spreken. Sedert de terugkomst van de groote marschoefening heerscht er onder hen een algemeene buikkramp en diarrhee. Nu is het mogelijk dat dit voor een deel nog het gevolg is van de onvoldoende voeding en de ligging in de openlucht, maar de militairen geven zonder uitzondering de rijst de schuld. Merkwaardig dan ook, dat zij die „buiten menage" zijn, d. w. z. hun eigen voedsel koopen, van de ongesteldheid geen last hebben. Ook op Tjimahi doet zich hetzelfde verschijnsel voor. Aldus de Pr. Bode.

De groote manoeuvres. — De correspondent van Het Bat. Nblad te Bandoeng schrijft aan zijn blad:

Met het oog op de groote manoeuvres, die den 12en September beginnen, worden thans reeds maatregelen getroffen, zijn eigenlijk al getroffen, om door den verzwaarden dienst op de lijnen der S.S. de gewone treindiensten geen stagnatie, althans zoo min mogelijk stagnatie te doen ondervinden. Ook zullen de eerste dagen spoorautoriteiten zich persoonlijk met den gang van zaken bemoeien totdat men omtrent het verdere transport gerust kan zijn. Vermoedelijk zullen ook van hier eenige afdeelingschefs zich naar Poerworedjo begeven. Poerworedjo is namelijk het station, van waar uit de zware militaire transporten moeten worden geëxpedieerd.

Het is voor den dienst der S.S. een Krachtleistung zoo eventjes elf duizend man te transporteeren in weinige dagen, zonder dat daardoor aan het gewone treinverkeer beteekenende vertraging zal worden veroorzaakt.

Reeds zijn de eerste officieren hier te Bandoeng

van elders aangekomen, die mede in verband met de groote manoeuvres maatregelen van militairen aard zullen hebben te treffen.

Het zal een heele drukte zijn en heel wat vreemdelingen naar onze stad brengen.

Omtrent de komst van den legercommandant zelf is nog niets naders bekend. Hij zal vermoedelijk den laatsten dag voor de manoeuvres eerst hier zijn en zelfs niet onwaarschijnlijk dadelijk doorgaan naar het terrein der oefeningen.

Hooge ruzie. — Onder dit opschrift meldt H e t S o e r. N w s b l a d:

„Van betrouwbare zijde vernemen wij dat de oneenigheid tusschen den gouverneur-generaal en den legercommandant in scherpte toeneemt, en dat het aftreden van laatstgenoemde spoedig te wachten is.”

Kunst in Indië. — De schilder C. L. Dake Jr. hield van 20 tot 25 September eene tentoonstelling van zijne werken in de Loge te Soerabaja.

De reorganisatie v/d. korpsen gewapende politie-dienaren op de Buitenbezittingen. — Zooals men weet, is de oud-majoor der cavalerie A. B. J. W. Posno sedert het laatst van het vorige jaar ter beschikking gesteld van den Directeur van Binnenl. Bestuur.

Het bij de begrooting ingediende voorstel tot reorganisatie van de korpsen gewapende politiedienaren is van hem afkomstig.

Het voornemen bestaat — naar D e J a v a b o d e van 12 September berichtte — dat de heer Posno bij aanneming van het voorstel benoemd zal worden tot inspecteur-generaal van die korpsen en tevens tot chef van de afdeeling gewapende politiedienaren bij het Departement en wel op het maximum van het aan de voorgestelde betrekking verbonden tractement van *f* 900 met een verhooging van *f* 100 na drie jaar.

De thans aan den heer Posno toegevoegde kapitein der infanterie A. Hoorweg zou dan adjunctchef worden op een maandelijksch tractement van *f* 650 met 3 driejaarlijksche verhoogingen, elk van *f* 100.

Chineesche inrichting voor middelbaar onderwijs en weeshuizen. De Bat. bladen vermeldden:

Staande een vergadering van Chineezen te Patekoan, werd door de aanwezigen voor een bedrag van *f* 22000 ingeteekend voor een inrichting van middelbaar onderwijs voor chineesche kinderen en hoopt men door inteekening verder de vereischte som bijeen te brengen.

Van andere zijde onder de Chineezen wordt stemming gemaakt om gelden bijeen te krijgen voor de oprichting van een gesticht voor chineesche weezen en verlaten kinderen, die thans voor de galg opgroeien.

Moederland en Koloniën.

Indische Begrooting.

In de gisteravond gehouden vergadering van bovengenoemde vereeniging leidde de heer A. J. N. Engelenberg, resident B.B. in Ned.-Indië, met verlof, de behandeling in van de Begrooting van Ned.-Indië voor 1912.

De inleider wenschte uiteen te zetten, welke principieele bezwaren tegen deze Begrooting bestaan, tegen de Indische Begrooting in 't algemeen, zooals zij jaar op jaar wordt opgemaakt. Men heeft in Indië te kampen tegen den druk der bureaucratie. Ons kapitaal wordt verteerd op verkeerde wijze. De Europ. bureaucratie is diep ingeworteld. Snouck Hurgronje heeft dit in zeer scherpe lijnen geteekend. De regeering is niet onverschillig voor den drang der ontwikkeling, maar men heeft te strijden tegen de halfslachtigheid en de laksheid der regeeringsorganen. Beschamend is hiertegenover het voorbeeld van de Gefedereerde Staten van Malakka, welke zich met groote snelheid ontwikkeld hebben. Met kloeke en vaardige hand zal ook bij ons moeten worden ingegrepen. Een wolk van getuigen zou daarvoor kunnen worden aangevoerd. De bureaucratie is geen acute ziekte, zij treedt chronisch op, omdat de oorzaak blijft voortbestaan.

Spr. ging de Indische Begrooting na om den voortgang van de ziekte aan te wijzen.

Eenige posten worden door spr. nader critisch besproken aan de hand van zijn in den door de Vereeniging uitgegeven bundel adviezen over de begrooting opgenomen beschouwing. O.a. wees hij op de voorstellen betrekkelijk het dessa-onderwijs en omtrent het gevangeniswezen; — waarna spreker's peroratie nogmaals de bestrijding van de bureaucratische centralisatie omvatte. Wij, die zooveel te danken hebben aan Indië, behooren den tol der dankbaarheid te betalen door met kracht te streven naar een werkelijk goed bestuur van Indië, zonder moedeloos te worden, zonder twijfelzucht, zonder dat wij ons schikken in het voortbestaan van het kwaad; maar voerende een strijd voor recht; onze tegenstand zij niet een lijdelijke; positief behoort hij te zijn.

Spreker's voordracht vond warme toejuiching.

Bureau voor Handelsinlichtingen.

Door het Koloniaal Museum zijn in het Bureau voor Handelsinlichtingen (aan de Oudebrugsteeg bij de Beurs) te Amsterdam gedurende het vierde kwartaal van het jaar 1911 ter bezichtiging gesteld de navolgende 12 artikelen, zijnde het 34ste twaalftal sedert het begin dezer kwartaaltentoonstellingen.

1. G o m o e t o e (i n d j o e k): bladschede van den Arènpalm (Arenga saccharifera Labill.) en touw van deze vezelstof bereid. Geschenk van den heer A. E. Kerkhoven, te Apeldoorn.

2. V e z e l s t o f f e n u i t S u r i n a m e. Geschenk van den heer J. H. Ad. Horst, Plantage „Lust en Rust”, Suriname.

3. „C a r o a”, v e z e l s t o f f e n v a n B r a z i l i a a n s c h e B r o m e l i a c e a e. Geschenk van den heer dr. C. E. Jul. Lohmann, Laboratoria de chemica vegetal, Muzeu Nacional, te Rio de Janeiro.

4. B o e l o e b a-v e z e l, van Gomphocarpus semilunatus A. Rich. (G. physocarpus E. Mey). Geschenk van den heer professor dr. A. Zimmermann, directeur van het Kaiserl. Biolog.-Landwirtschaftl. Institut, Amani, Duitsch Oost-Afrika.

5. M o n s t e r s P a r a-c a o u t c h o u c (plantage-caoutchouc van Hevea brasiliensis Muell Arg., van „Nieuw Clarenbeek” en van „Waterland”, en wilde caoutchouc van Hevea guyanensis Aublet). Geschenk van de sub-commissie voor Suriname, tentoonstelling Brussel, 1910.

6. M o n s t e r s H e v e a- en F i c u s c a o u t c h o u c, bereid zonder gebruik van chemicaliën. Geschenk van den heer C. J. de Vogel, te Warnasari, Java.

7. C a o u t c h o u c u i t D j e l o e t o e n g (Dyera constulata Hook. fil.) Geschenk van The United Malaysian Rubber Co., te Londen.

8. L o s z o u t e n z o u t b r i k e t t e n, van het Gouvernements-Zoutmonopolie, met analyse. Geschenk van het Departement van Gouvernementsbedrijven, te Weltevreden. Met keukenzout, in kristallen. Geschenk van den heer L. J. M. Bouvy, te Muiden.

9. „P a p e r-b a r k”, de bast van Melaleuca Leucadendron L., uit Australië.

10. „T h i t s i”, („B l a c k v a r n i s”), van Melanorrhoea usitata Wall. Geschenk van den heer A. Rodger, Imperial Forest Economist, Dehra Dun, U. P., Engelsch-Indië.

11. I v o o r u i t d e G a j o e-l a n d e n. In bruikleen van den heer G. F. van Laaren, off. v. gez. 1e kl., Ned. Oost-Indië.

12. S e e l i g m a n n u n d Z i e k e, H a n d b u c h d e r L a c k- u n d F i r n i s-I n d u s t r i e. Een onlangs verschenen werk, dat de aandacht verdient van belanghebbenden bij bovengenoemde takken van nijverheid.

De directeur van het Koloniaal Museum, dr. J. Dekker, is in het Bureau voor Handelsinlichtingen, iederen Woensdag van 11½ uur v.m. tot 1 uur n.m. te spreken. Alle inlichtingen, voor zooverre zij geen analyses in het Laboratorium behoeven, worden kosteloos verstrekt.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Een oud-gouverneur uit Oost of West, die zich laat interviewen, is een rara avis. Zulk een witte raaf heeft zich M r. D. F o c k, oud-gouverneur van Suriname, getoond, toen hij aan den Haagschen correspondent van d e T e l e g r a a f (zie het avondblad van 27 September) een interview toestond.

Aan het slot van het vraaggesprek vindt men de verklaring van de zeldzaamheid van het geval: „een afgetreden gouverneur heeft altijd den schijn tegen zich, dat hij zijn eigen beleid moet verdedigen.”

In zekeren zin geldt dit voor alle ambtenaren en voor allen, die een verantwoordelijke positie hebben bekleed.

Vele van Mr. Fock's beschouwingen komen zoozeer overeen met hetgeen bij herhaling in dit Weekblad is verdedigd, dat overneming van het een en ander uit het interview niet mag worden nagelaten.

In No. 14 van dit Weekblad werden uit de Mem. v. Toelichting bij de Sur. begrooting voor 1912 deze woorden aangehaald: ....„Maar alleen een verbetering van den economischen toestand der kolonie kan tot een blijvenden vooruitgang leiden en de kolonie langzamerhand brengen tot den normalen toestand, waarin zij niet slechts de huishoudelijke uit-

gaven, maar ook de renten en aflossingen der leeningen uit eigen middelen bestrijdt"...

De bewerker van de rubriek Suriname knoopte daaraan de volgende opmerkingen vast: „Dat is de goede weg, zooals ook ingezien is door alle Gouverneurs, die een juist inzicht in den toestand hadden verkregen. Geen gepeuter om eenige duizenden te bezuinigen op een begrooting van millioenen, bezuinigingen, die in den regel spoedig blijken duur gekocht te zijn. Geen „onnoodige opdrijving van uitgaven", maar geen afpingelen van eenige armzalige honderden guldens. Dit klein gedoe leidt de aandacht af van de groote zaken."

Op de vraag van den journalist, of de bestuursorganisatie, gelijk beweerd wordt, te kostbaar is, zei de oud-gouverneur met groote beslistheid: „Dat is zeer bepaald niet het geval. Er valt naar mijn meening heel weinig te bezuinigen. Zeker, er is een voorstel gedaan om de organisatie van de rechterlijke macht te wijzigen en de verlofsregeling der ambtenaren is verminderd. Dat spaart eenige duizenden uit, maar van veel belang is het niet. Misschien ook, dat er hier of daar een schrijver of een klerk kan worden gemist, maar dat is immers niet van beteekenis. Over 't algemeen is het aantal ambtenaren zoo krap mogelijk toegemeten. De hoofdambtenaren worden daarbij beslist te laag betaald en de lagere amtenaren verdienen ook niet veel. Veel te bezuinigen valt er daarom geenszins. Men vergete niet, dat een kolonie van 90.000 inwoners, over een groote uitgestrektheid verspreid, van zelf kostbaar is."

„Dus — vroeg de interviewer — de verleden jaar in de Tweede Kamer verkondigde stelling, dat er een zekere luxe in de bestuursorganisatie zou heerschen..."

„Is absoluut onwaar", verklaarde de heer Fock herhaaldelijk met veel nadruk.

In de N. R. Ct. van 26 Januari 1911 (zie ook dit Weekblad, No. 5 van dit jaar), zeide Mr. G. H. Barnet Lyon: ...„Voor die verbetering (van den ongunstigen financieelen toestand) is van bezuiniging van een reorganisatie op meer bescheiden voet van onze kostbare koloniale huishouding bitter weinig te verwachten. Hoevele jaren toch staan deze desiderata niet reeds op het bestuurs- en regeeringsprogram; en wat is daarvan tot nu geworden? Ligt hierin niet reeds prima facie een bewijs, dat in goeden, gezonden zin al zeer weinig in deze richting te doen valt?"

Sedert de heer Van Sypesteijn, een kleine 40 jaar geleden, als gouverneur naar Suriname vertrok met het program „subsidievermindering quand-même" heeft „bezuiniging" op het program gestaan, ofschoon — dit mag gelukkig geconstateerd worden — de natuur dikwijls sterker was dan de leer. Wordt het geen tijd, dat men bij de behandeling van Surinaamsche aangelegenheden het woord bezuiniging schrapt uit het woordenboek van het departement van Koloniën?

De tijd, dien men gebruikt om na te snuffelen waar men een bedragje op de begrooting kan schrappen, kan nuttiger besteed worden.

Op de begrooting voor 1912, die spoedig aan de orde komt, zijn in Suriname eenige kleine verbeteringen van de traktementen van slechtbezoldigde ambtenaren voorgesteld. Het is te hopen, dat de Minister daarin niet het snoeimes zet en mochten „Surinaamsche specialiteiten" in de Tweede Kamer de rol van bezuinigers willen spelen, dan mogen de leden van de Surinaamsche commissie, die tevens kamerleden zijn, daartegen met kracht opkomen op grond van hun in de kolonie verworven inzicht in de zaken.

Volgens de meening van Mr. Fock verdient het aanbeveling voor de belangrijkste functies Nederlandsche ambtenaren voor 3 à 5 jaren naar Suriname te detacheeren. Het antwoord, dat de geschiedenis geeft op de vraag of detacheering voor zoo korten tijd wenschelijk is, kan niet bepaald gunstig genoemd worden, maar het is hier niet de plaats om verder daarop in te gaan.

Uit het interview tenslotte nog dit:

— Dus de toekomst van Suriname kan gunstig zijn?

— Ja — onder de reeds vermelde voorwaarde, dat het gouvernement niet schroomt er geld in te steken. Het land is vruchtbaar, er zijn groote rivieren, die den afvoer van producten zeer gemakkelijk maken, alle voorwaarden zijn aanwezig voor 'n gunstige ontwikkeling, ofschoon het verkrijgen van goede werkkrachten een bezwaar blijft. Men moet echter niet krap steunen. Zooals het nu gaat geeft het niets. De eischen van het bestuur worden, gelijk overal, toch iederen dag hooger, waardoor het subsidie van het moederland toch stijgt. Er is in de wetgeving nu reeds een achterstand, die moet worden ingehaald. Alleen met flinken geldelijken steun van het gouvernement, zal Suriname zich kunnen ontwikkelen. Ik heb voorstellen gedaan om nieuwe belastingen op te leggen, die ten slotte ook alle door de Staten zijn goedgekeurd. Maar zoolang de economische toestand niet verbetert, zal het onmogelijk zijn, nog tot verdere verhooging van belasting over te gaan. Een lichtpunt bij dit alles is de balata-industrie, die het zeer goed gaat."

***

Onder het hoofd „Nijverheid en Technische kunsten", geeft de N. R. Ct. van 29 Sept. dit bericht:

Edison is, na zijn bezoek aan Duitschland, weer naar de Vereenigde Staten vertrokken. Hij scheepte zich in te Hamburg, aan boord van de „Amerika" der Hamburg Amerika-lijn. De groote havenstad aan de Elbe had op den Amerikaanschen uitvinder grooten indruk gemaakt. En wat hij er nog het mooist had gevonden waren het dierenpark van Hagenbeck en de oplossing van het probleem der productiefmaking van eb en vloed, welke oplossing gevonden is door den ingenieur Pein. Deze uitvinder heeft vóór Edisons vertrek een paar maal met dezen geconfereerd over zijn — Pein's — vinding. Edison toonde de grootste belangstelling voor de teekeningen van den ingenieur en zeide bij het vertrek tot zijn vrouw: „Dat is de eerste mensch die er in slaagt, practisch een nuttig gebruik te maken van eb en vloed, waarvan het volk nut zal trekken."

En lachend voegde hij er aan toe: „Nu rest ons enkel nog maar, de zon aan ons dienstbaar te maken."

Sprekende tegen Pein, zeide Edison: „Ik had niet gedacht dat de oplossing zoo eenvoudig zou wezen."

Tot zoover de N. R. Ct.

Zou het niet op den weg liggen van de regeering om een onderzoek te doen instellen in hoever van de vinding van Pein voordeel ware te trekken in Suriname met zijn talrijke machtige stroomen waarin de getijen zeer krachtig werken?

Wie weet of men niet, met al de verbeteringen der moderne techniek, zal kunnen terugkeeren tot de zoogenaamde „waterwerken" op de suikerfabrieken, waaromtrent de heer Oudschans Dentz te Paramaribo de volgende bijzonderheden uit de Surinaamsche archieven heeft opgegraven:

„Op 7 Mei 1684 werd door Gouverneur Scharphuysen een octrooi verleend tot het maken van watermolens voor suikerriet. Dit luidde:

„alsoo ons door Jean Pierhattief Mr. Timmerman alhier vertoont is dat hij supplt nu eenige jaren hier herwaerts verscheyde watermolens hadde gemaakt ende nu een middel uytgevonden, waardoor deselvige watermolens, op een zeer gemackelijke en minder costelijcke manier als ooyt voor desen cunnen werden gemaakt, glijck het werck dat hij jegenswoordigh voor den WelEdele Gestr. Heer Gouverneur op Waterlandt onderhanden heeft wesen sal, dat hij daarenboven nogh hadde geleert en uytgevonden een middel om op eene bysondere manier de watermolens met een en 't selfde rat door de Ebb en vloet te doen malen voor die geene die aen de rivier cant en ter plaatse daar ebb en vloet gaat werden gezet.

Soo keerde hij supplt sig aengaande aan ons, onderdanig versoeckende dat wij den supplt gelief te verleenen octrooy of te privilegie omme in de Colonie alleen te mogen maecken soodanige waterwercken als hij jegenswoordigh op Waterlandt onder handen heeft gelijck mede die wercken die met Ebb en vloet cunnen maelen.

Soo is 't dat wij de saecke ent versoeck voors overgemerckt hebbende, ende genegen wesende ten bede van den supplt, alsmede om andere te encourageeren tot het uytvinden van soodanige........... gelycke dienstige wercke voor dese Colonie uit ons rechte wetenschap macht ende authoriteyt, den Supplt geconsenteert geaccord ende gecontroveert hebben" enz.

Het octrooi werd voor 20 jaren verleend met de bepaling, dat wie een dergelijk werk zou willen oprichten, aan Pierhattief zou moeten betalen 150 gulden en voor een werk dat met eb en vloed kon malen, de som van 300 carolyi guldens."

(De West van 5 Sept. 1911.)

Koloniaal Instituut.

Naar aanleiding van de voorgenomen overbrenging van het Koloniaal Museum van Haarlem naar Amsterdam en de behandeling van het terreinvraagstuk door den gemeenteraad, heeft de heer O. Kamerlingh Onnes zich met een adres tot den gemeenteraad gewend, houdende het verzoek om te besluiten:

a. dat het Koloniaal Museum, overgaande van Haarlem naar Amsterdam, allereerst vordert een centrale plaats in het stadsleven dezer koopstad en derhalve de Oosterbegraafplaats niet is de geschikte plaats,

b. maatregelen te nemen, dat de stichting te

Amsterdam door een krachtige ontplooiing werkelijk ten goede komt aan de moderne economische voorlichting van den meest breeden kring der burgerij,

c. aan de nieuwe stichting voor de wereldpositie van Amsterdam ruime geldelijke offers te brengen met den noodigen waarborg en het uitgesproken medezeggingschap voor de gemeente Amsterdam.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Atjeh. — a. *Menangkabauers.*

Een Menangkabauer, die reeds meer dan 10 jaar op Sumatra's Noordpunt verblijf houdt, waarschuwt in de **Oetoesan Melaijoe** van 6 Juli 1911, no. 53 zijn landgenooten ter Westkust van Sumatra, opdat deze zich geen gunstige voorstelling maken van den geldelijken voorspoed, als zij mochten besluiten hun land te verlaten om op Groot-Atjeh een bestaan te zoeken. Schrijver ontraadt zelfs die overkomst, want waar vroeger gemakkelijk *f* 1.50 per dag en per persoon kon worden verdiend, moet men zich in den laatsten tijd met het een derde gedeelte daarvan tevreden stellen. Chineezen, Arabieren, Klingaleezen, Bengaleezen, Maleijers en Javanen mogen zich gelukkig rekenen, wanneer zij er een eenigszins behoorlijk bestaan kunnen vinden als loontrekkende handelaar of ambachtsman.

Van de vreemde inlanders op Atjeh is het Menangkabausche element het sterkst vertegenwoordigd. Velen hunner zijn daarheen getrokken op goed geluk en verscheidenen hebben zich reeds met Atjehsche vrouwen vermengd en gezinnen gevormd. *)

Niettegenstaande de voorwaarden, waaronder het vreemde element op Atjeh moet leven, thans allesbehalve gunstig zijn, houdt de toeloop an Menangkabauers steeds aan, hoewel zij, volgens schrijver's meening, veel beter zouden doen in eigen land te blijven, niet alleen omdat zij dan minder gevaar loopen om het leven te komen, maar ook omdat zij op Atjeh in elk geval harder moeten werken, willen zij aan den kost komen. **)

Niemand van de vreemdelingen zou er vroeger over gedacht hebben op belangelooze wijze arbeid te verrichten, doch in den laatsten tijd kan men waarnemen, dat de Menangkabauers als vrijwilligers zonder loon, met hoop op eene plaatsing in de toekomst, zich laten te werk stellen op politiekantoor, op het bureau van den Atjeh-spoorweg en dergelijke.

Een en ander staat natuurlijk in nauw verband met het verschil in houding der Atjehers tegenover het Nederlandsch gezag vroeger en thans.

Betoonde het Atjehsche volk zich vroeger hetzij lijdelijk of vijandig, bleef het met de handen in den schoot zitten om ons werken op een afstand gade te slaan, of trad het daadwerkelijk op om ons te bemoeielijken, thans is in die houding reeds een groote verandering ten goede gekomen en heeft zich een zucht tot mededinging op arbeidsgebied ontwikkeld zoowel onderling als met den vreemdeling. Er heerscht nu onder de Atjehers een streven om de verdiensten, die vroeger door den vreemdeling werden gemaakt, zelf te veroveren, en zijn zij zelfs bereid tegen veel billijker loonen te werken dan deze.

Het gevolg hiervan is, dat vreemde werkkrachten bij den Atjeh-spoorweg niet meer worden aangenomen. ***)

De Menangkabauer doet dus het best zich in eigen dorp tevreden te stellen met een kleine winst en de illusie te laten varen, dat er op Groot-Atjeh nog veel geld op gemakkelijke wijze valt te verdienen. Aldus besluit schrijver.

b. *Segli.* Het gebied van Segli is een bestuursonderdeel van de Noordkust van Sumatra. De hoofdplaats van denzelfden naam is een klein plaatsje met vrij goede woonhuizen, terwijl de inlandsche bevolking hoofdzakelijk bestaat uit lieden van Sumatra's Westkust, waaronder ook van Tapanoeli, en uit Javanen. Deze zijn veelal in dienst bij het bestuur, hetzij in de In- en Uitvoerrechten, hetzij als onderwijzer in de établissementen van den Atjeh-spoorweg; enkelen zijn handelaars. De stemming tusschen die Inlanders over het algemeen is gunstig. Ongeveer 2 jaren geleden richtten zij eene Vereeniging op, welke zich ten doel stelt elkander onderlinge hulp te verleenen in geval van overlijden; *f* 20 per persoon wordt dan in zulk een geval uitgekeerd. De aaneensluiting heeft er ook toe geleid, dat door Mangkoeta Radja, Djaksa van de Moesapat (= Inlandsche rechtbank) te Segli, Hemdani, hoofdonderaannemer; Mangkoeto Senaro, wijzer en eenige andere Menangkabauers, gestreefd wordt naar de oprichting van een weefschool ter plaatse. Komt deze school tot stand, dan ligt het in de bedoeling de dochters van de leden in de weefkunst te bekwamen en haar o.m. te leeren vervaardigen de van ouds bekende Atjehsche sarongs en hoofddeksels.

Tevens zal er dan onderricht worden gegeven in de kunst van borduren, haken enz., alles op den voet zooals te Kota Gedang (Westkust van Sumatra) plaats heeft bij de vrouwenvereeniging aldaar „Amai Setia." De vrouw van Mangkoeto Senara zal de leiding van het onderwijs op zich nemen.

*) Of zij altijd een invloed ten goede op de Nederlandsche belangen hebben uitgeoefend, wordt door deskundigen ontkend.

**) De redenen van dat volksverloop uit Sumatra's Westkust zijn o.m. de navolgende:

a. Aangeboren zucht tot zwerven;

b. Ontevredenheid over het Ned. Bestuur (wegens het verrichten van lastige heeren- en gemeentediensten, het opbrengen van belastingen in geld, ongunstige familieverhoudingen, enz. enz.).

c. Het zich onttrekken aan strafrechterlijke vervolgingen wegens begane misdrijven of ernstige overtredingen.

***) Andere werkgevers zijn echter de meening toegedaan, dat het *regelmatig* werken bij den Atjeher nog niet voldoende is doorgedrongen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Dr. Sun-Yat-Sen. — Nagenoeg de geheele Maleische en Chineesch-Maleische Pers in Ned.-Indië houdt zich bezig met de actie van Dr. Sun Yat Sen, den leider van de revolutionaire partij der Chineezen, zoowel in het binnen- als buitenland, en welke partij bekend is onder den naam van Kek Beng.

Ook de **Djawa-Tengah** van 17, 19 en 20 Juli 1911 Nos. 158, 160 en 161, wijdt hare aandacht aan deze persoonlijkheid, die door vele zijner landgenooten en aanhangers wordt beschouwd als een bijzonder intellectueele kracht, tevens bekwaam socioloog, en die, hoe men zijne politieke en sociale beschouwingen ook moge beoordeelen, zich in elk geval op het hooge standpunt plaatst van zich geheel te geven aan de belangen van het Chineesche Moederland en van zijn volk.

Als zoodanig, meent het blad, zal zijn naam eenmaal met groote eere worden genoemd in de Chineesche geschiedenis der laatste jaren, evenals met de voorbereiders der fransche revolutie ook thans nog geschiedt.

De revolutionaire partij in China heeft uitgebreide vertakkingen, zij wordt in het Mandarijn-Chineesch „Ko Min Tang" en in het Hokian-dialect „Kek Beng Tong" genoemd. De beteekenis der beide uitdrukkingen is: „Opwekking tot verandering, doch onderwerpelijk in dezen zin, dat daarmede bedoeld wordt het vorstenbestuur in China op te heffen, als zijnde eene instelling, welke haar tijd heeft gehad.

De Westersche en ook de Nederlandsch-Indische pers vergist zich dus ten eenenmale, wanneer zij beweert, dat de Ko Min- of Kek Beng-partij aanstuurt op het plaatsen van een Mandsjoetelg op den Chineeschen Vorstentroon.

De revolutionaire partij in China maakt volstrekt geen geheim van hare beweging, die gericht is op de verwijdering van het Vorstenbestuur, met het doel daarvoor een socialistisch-republikeinschen regeeringsvorm in de plaats te stellen. Zij wenscht zich aan te sluiten bij de sociaal-democratische beweging, welke over de geheele wereld is verspreid en zich geleidelijk ontwikkelt.

De Ko Min- of Kek Beng-partij is dus geen groep samenzweerders, die langs bedekten weg onrust wil stoken uit eigenbelang, doch eene aaneensluiting van personen, die de onderlinge afspraak maken om op hunne wijze China en het Chineesche volk op de wereld de stelling te doen innemen, welke een groot Rijk als China met zijn 400 millioen zielen billijkheidshalve toekomt.

Het spreekt van zelf, dat Dr. Sun Yat Sen in het oog van de loyalisten en de andere tegenpartijen wordt beschouwd als een politieke schavuit, die het misdadige doel beoogt de tegenwoordige orde van zaken en de dynastie omver te werpen. Hij is thans 30 jaren oud en ook bekend onder den naam van Soen Wen of Soen Boen, werd in Hawaii buiten het Chineesche gebied geboren en ontving zijne opleiding in Amerika. Den dokterstitel behaalde hij echter aan Queen's College te Hongkong.

Gedurende vele jaren woonde hij in Japan, oefende dáár een grooten invloed uit op den gedachtengang van de te Tokio studeerende Chineesche jongelingschap en hield eveneens geruimen tijd verblijf in West-Europa, n.l. te Parijs en te Londen.

In het jaar 1899 werd hij te Londen, waar hij als geneesheer bij Hydepark woonde, door de geheime politie van den Chineeschen gezant gevat en als een soort gevangene per stoomschip naar China overgebracht en dáár aan de Chineesche autoriteiten overgeleverd, doch, tengevolge van Engelsche bemoeienissen, weder op vrije voeten gesteld.

Tijdens zijn verblijf in Europa wist hij 12 millioen francs bijeen te brengen, welk geld bij de Hongkong- and Shanghai Bank werd gedeponeerd, en als stamkapitaal diende voor de kas van de revolutionaire partij.

In het jaar 1907 hield hij te Tokio in Japan eene redevoering, waarbij meer dan 5000 personen tegenwoordig waren.

Het door hem ontwikkelde en verdedigde programma kwam in hoofdzaak op deze beide groote grondbeginselen neer:

a. politieke revolutie en invoering van den republikeinschen regeeringsvorm;
b. rassen-revolutie, d. i. geen onderscheid meer maken tusschen de verschillende rassen en maatschappelijke standen. *)

Aan dit programma, dat gedrukt verspreid werd, werd de naam gegeven van „Ko Min Fang Lio."

Aan de fransche autoriteiten in Tonkin en daarna aan de gezanten van de vreemde Mogendheden te Peking bood het revolutionaire Comité een soort schriftelijke afspraak aan, waarin het navolgende werd bekend gesteld:

1. de bestaande contracten met de vreemde Mogendheden zouden worden gehandhaafd;
2. de bestaande schulden zouden blijven erkend onder verband van de inkomsten, voortspruitende uit de In- en Uitvoerrechten en uit de havengelden;
3. De bestaande concessies van de vreemdelingen zouden onaangetast blijven;
4. De vreemdelingen en hunne bezittingen zouden door het Chineesch militair element worden beschermd;
5. De andere contracten met de vreemdelingen, ook in zake geldleeningen, zouden echter door het gouvernement niet worden aanvaard;
6. De vreemdelingen, die de Mandsjoe-partij zouden steunen, zouden als vijanden van de Republiek worden beschouwd en behandeld;
7. Het oorlogsmateriaal, door vreemdelingen aan de Mandsjoe-partij verkocht of verstrekt, zou in beslag worden genomen en verbeurd verklaard.

De Chineesche Regeering, van een en ander op de hoogte gebracht, heeft alle pogingen in het werk gesteld om de verspreiding van deze revolutionaire invloeden tegen te gaan en getracht herhalingen van voordrachten, als welke te Tokio en ook in de Straits-Settlements hebben plaats gehad, te voorkomen. Hierbij stuitte men echter op de moeielijkheid, dat Dr. Sun Yat Sen nog al eens van naam verwisselde en o.a. als Dr. Takano, d.i. als Japanner, in Amerika voordrachten hield, met het doel zijne denkbeelden ingang te doen vinden. Zijn de gegevens juist, dan zouden de Chineesche autoriteiten Dr. Sun Yat Sen niet alleen vogelvrij hebben verklaard, maar ook een aanzienlijke som op zijn hoofd hebben gesteld.

De leider der Chineesche revolutionaire partij houdt zich dientengevolge in den laatsten tijd niet in Groot-China op, maar bevindt zich in het buitenland, van waaruit de noodige schikkingen worden genomen en bevelen worden gegeven. **) Zoo werden de jongste revolutionaire bewegingen te Canton geleid van uit Engeland, Frankrijk en Nederland. Van dáár uit vertrok men via Hongkong naar Canton. De personen, die dus in de veronderstelling verkeeren, dat de revolutionaire actie in China zelf wordt geleid, vergissen zich.

De Chineesche Regeering weet dit trouwens ook wel en heeft den gezanten in Japan, Tonkin, en in de Straits-Settlements aangeschreven bij de betrokken Regeeringen stappen te doen en de medewerking te vragen ter bestrijding van de propaganda der Ko Min- of Kek Beng-partij.

In Ned.-Indië, zoowel op Java als op de Buitenbezittingen, wordt eveneens veel propaganda voor het streven dezer partij gemaakt, al telt men de aanhangers dáár nog niet bij duizenden.

De in Ned.-Indië opgerichte Chineesche bibliotheken onder den naam van Soe Po San, zijn, volgens schrijver, niet anders dan vertakkingen van de Chineesche revolutionaire partij. Met bestuursvergunning opgericht, tracht men zich geldelijk sterk te maken en tevens de sociaal-democratische beginselen te verspreiden.

Ook de Maleische en de Chineesch-Maleische Pers wordt bewerkt en wil men trachten in de actie der partij te betrekken, voor welk doel Engelsche, Fransche en Nederlandsche aanhangers van Dr. Sun Yat Sen rondreizen, waaronder ook begrepen enkele onderwijzers op de scholen der Tiong Hoa Hwe Kwan-Vereeniging in Ned.-Indië.

Nergens in den vreemde, waar de Kek Beng-partij ageert, is de revolutionaire actie, bij totale onkunde van het bestuur, zoo gemakkelijk als in Ned.-Indië, meent schrijver. Een ieder wordt tot de vergaderingen toegelaten en daar warm gemaakt en aangespoord mede te werken aan de verdrijving der Chineesche Vorstelijke Dynastie, hetgeen toch z. i. voor onze Ned.-Indische belangen niet geheel en al zonder gevaar is.

Zij, die de sociaal-democratische idee niet begrijpen, slaan licht over tot anarchisme, hetgeen men bijv. kan waarnemen bij de Chineesche studenten in Japan, die thans eerder een gevaar opleveren voor China dan een steun. Zonder ervaring en zonder bezonken wetenschap draven zij maar op hunne idealen voort, daarbij geen rekening houdende met de eischen der praktijk en laten zij hunne vijandige gevoelens ten opzichte van de vreemdelingen duidelijk blijken.

Deze xénophobie zal blijken veel gevaarlijker te zijn dan die tijdens de Boxerwoelingen in het jaar 1900, meent schrijver.

Dr. Sun Yat Sen stelt zich als sociaal-democraat op een geheel ander standpunt en denkt er niet aan bij het Chineesche volk haat te zaaien tegen de vreemdelingen. Integendeel, hij beschouwt ze allen meer als broeders.

In het algemeen heeft de Kek Beng-partij bij haar optreden geen groot succes gehad. In 1906 werd eene beweging van ongeveer 30000 republikeinen te Pingsham door het krachtig optreden van de Vorstenpartij bezworen. In 1907 waren de woelingen te Swatow en Pakhoe en in 1908 die te Nganhoei aan de hand, doch deze leden schipbreuk tengevolge van het optreden van het leger, terwijl de actie te Canton faalde wegens gebrek aan goede leiding. De Regeering in China heeft zich dus tot heden nog kunnen staande houden, doch zij zal toch de uiterste waakzaamheid moeten blijven betrachten.

Van enkele onvertrouwbare regimenten toch moest het nieuw-model-geweer worden ingenomen, terwijl andere, die met de revolutionaire partij in contact stonden, werden overgeplaatst. Dat men den toestand te Peking ernstig inziet, moge hieruit blijken, dat de Chineesche ambtenaren zich niet buitenshuis bewegen, zonder dubbel geleide van vroeger en dat de Keizerin-Weduwe, op het hooren van het uitbreken der woelingen te Canton afzag van vertrek naar haar jaarlijksch buitenverblijf en in de Verboden stad bleef met versterking van de militaire macht.

De terechtstellingen van de leiders der revolutionaire partij, welke hebben plaats gehad, hebben wel indruk gemaakt op het volk, doch in dien zin, dat het de martelaren beschouwt en vereert als hun dappersten onder de dapperen, op wier graven de witte vlag blijft waaien als herinnering aan hun bijzonderen moed.

Wanneer de Chineesche Regeering een weinig weet mede te gaan met haar tijd; wanneer zij den gedachtengang van het volk zal willen en kunnen begrijpen, wellicht dat dan bij het in het leven roepen van een definitief Parlement en het in werking brengen van een Grondwet, de actie der republikeinsche partij in China zoo niet kan worden bezworen, dan toch in kalmer banen kan worden geleid. Aldus besluit schrijver.

*) Volgens mededeeling in de *Pemberita Betawi* van 17/7-11-161 op het eiland Formosa, in de stad Tam-Soei.

**) Zie ook het Ind. Bijblad van *Het Vaderland* van 15/8-11 en de *N. R. Crt.* van 25/8-11.

Van Vreemde Koloniën.

De Nederlandsche handel op Zuid en Oost. Wanneer wij ons een denkbeeld willen vormen van de geestkracht, die de overzeesche Nederlandsche handel ontwikkelt, verplaatsen wij ons in gedachte bij de drukke laad- en losplaatsen van onze groote handelscentra. Toch is dit bepaald verkeerd; daar ziet men wèl wat is, en krijgt men dan van zelf een indruk, alsof hier de trechter is, waardoor de eene helft van de wereld door de andere voorzien wordt, maar om te beoordeelen, wat er te kort schiet aan eigen handels- en ondernemingsgeest ten onzent, moet men juist op een voldoenden afstand van ons kade-gewoel staan om het oordeel uit den vreemde te kunnen vernemen.

Legt men 't oor daartoe te luisteren, dan treft hoe schier alle correspondentiën en consulaire verslagen uit die landen in 't verre Zuid en Oost, welke in sterken groei zijn, overeenstemmen in de klacht: men merkt hier veel te weinig van pogingen der Nederlandsche nijverheid om mee te dingen. Zoo luidt telkens en telkens weer de verzuchting. Zoo eindigt ook nu weer een uitvoerige correspondentie in de N. R. Ct. over „de Nederlandsche handel in Japan" met deze zinsnede:

> Groote en kleinere staten strijden om een aandeel in den handel op Japan, doch Nederland, dat vroeger hiervan het monopolie bezat, heeft zich terug laten dringen tot een plaats, verre beneden die, waarop het aanspraak kan maken. Thans is het echter nog tijd om te trachten hierin verbetering te brengen, doch het zal nu meer inspanning kosten om het verloren terrein te herwinnen, dan het gekost zou hebben om voor Nederland de plaats in het Oosten te behouden, waarop de geschiedenis recht scheen te geven. (N. R. Ct. 9 Oct. Ocht.bl.)

Zoo klaagt ook het 7e jaarverslag van de Nederl. Kamer van Koophandel in Australië:

Ofschoon er voorbeelden zijn, waarin een zeer aanmerkelijke toeneming van het handelsverkeer plaats vond, zoo kan toch niet worden gezegd, dat de handel tusschen Nederland en Australasia zijn vol aandeel heeft gehad in den voorspoed van dit werelddeel.

Deze omstandigheid wordt in groote mate geweten aan het feit, dat de kooplieden en fabrikanten van Nederland niet genoeg Australië bezoeken. Vele Britsche, Duitsche, Engelsche en Amerikaansche huizen zenden hun eigen experts uit in hoedanigheid van speciale vertegenwoordigers. Deze speciale vertegenwoordigers treden niet op in de capaciteit van reizende verkoopers. Al hetgeen zij hebben te doen is uit een technisch oogpunt de eischen van den handel te bestudeeren. De groote stijging van den kostprijs van alle grondstoffen heeft de prijzen van alle fabrikaten opgedreven en tengevolge daarvan een vraag in het leven geroepen naar andere kwaliteiten. Vele Europeesche en ook verscheidene Amerikaansche huizen hebben de daardoor geboden gelegenheid goed ten nutte gemaakt. Met het oog hierop spreekt de Kamer de hoop uit, dat meer technische vertegenwoordigers, kooplieden en industrieelen van Nederland en Koloniën Australië en Nieuw-Zeeland zullen bezoeken.

Moet Nederland doof blijven voor al deze uitnoodigingen? 't Is waar, 't heeft een druk verkeer met de eigen koloniën, maar geldt dit niet in grooter mate nog voor de mededingenden, die ook nog zelfs tot in ons gebied komen concurreeren?!

***

Formosa-suiker. Twee hevige cyclonen, gepaard met overstroomingen, hebben groote verwoestingen aangericht in de suikerrietvelden. De opbrengst wordt geacht voor 50 percent vernield te zijn. Dit voor Japan treurige bericht zal den mededingers in China en Java ten goede komen.

FRANSCHE KOLONIËN.

De rechtspraak in Tonkin geeft L. Rotureau—Lannay beschouwingen in de pen (La Dép. Col. 30 Sept.), waaraan wij 't een en ander ontleenen.

Zijn er eenige besluiten, die de bevoegdheid en de werkzaamheid der Fransche rechtbanken goed omschrijven, daar staat tegenover, dat de werkwijze van de inlandsche rechtscolleges, waarvoor het meerendeel der onderdanen terecht staat, tot nu toe vrijwel geheel is overgelaten aan de persoonlijke opvatting van de mandarijnen, die er zitting in hebben.

De Annamitische mandarijnen zijn nu eens een tongdoc, een hoofdmandarijn, dan eens een kwangjen van nederigen rang. Deze ontbiedt de Tonkinsche pleitbezorgers ten zijnent, geenerlei formaliteit is hem wettelijk voorgeschreven met betrekking tot het oproepen der partijen, het inschrijven der getuigenissen, geen griffier staat hem ter zijde. De civiele zaken worden volgens de gebruiken afgedaan, hetgeen in beginsel alleszins wijs is te roemen. Maar bedacht dient te worden, dat die adat volslagen stom is over handelsaangelegenheden, om de afdoende reden, dat voor de komst der Fr. in Tonkin alles wat handel heet in volslagen andere verhoudingen bestond dan thans. De arme mandarijnen zitten hiermede dan ook vaak heel erg te houden.

In strafzaken volgen de aanhouding van den verdachte, het geding, de veroordeeling, de ten uitvoerlegging van 't vonnis elkander op, zonder dat eenig spoor blijft van de voorloopige instructie, van het verhoor, zonder bevel tot aanhouding, noch procesverbaal van onderzoek, zonder geneeskundige expertise in geval van moord of vergiftiging, in één woord, zonder de minste der gewone waarborgen voor de beschuldigden. Zoo mist ook de resident de gegevens, die hij noodig zou hebben, als hij het verloop zou willen opbouwen, om de genomen conclusie te beoordeelen.

Terecht teekent de schr. hier aan, dat dit veranderen moet. Zonder tot overdreven reglementeering over te gaan, zal de inlandsche rechtspraak verbeterd moeten worden. Eenvoudig en vlug moet de afdoening blijven, maar de mandarijnen moeten doordrongen worden van de groote beteekenis van dit deel van hun ambt en voldoende onderlegd zijn om de stukken op te maken, die de residenten eenerzijds, en het hof van Hanoi, belast met het onderzoek der inlandsche zaken in appèl, anderzijds in staat zullen stellen dwalingen te ontdekken en te herstellen.

***

Den 1en October is in Hanoi een tentoonstelling geopend van weefsels van zijde, nevenproducten van zijde en grondstoffen, die bij de zijdenijverheid van nut zijn. De bedoeling is de ontwikkeling en verbetering van de zijdekultuur in Indochina te bevorderen. Jaarlijks worden voor meer dan 10.000.000 fr. zijden weefsels van chineeschen oorsprong in Indochina ingevoerd, een deel hiervan kan 't land zelf vervaardigen. Intusschen heeft de industrie al zekere beteekenis gekregen, zooals blijkt uit 't feit, dat behalve hetgeen op inlandsche wijze vervaardigd wordt, drie fabrieken met stoommachines weven, een in Annam, twee in Tonkin. Verhooging van invoerrechten op de Chineesche producten zal de inlandsche mede tot steun gaan strekken, zooals reeds voorgesteld is in de aanhangige tariefwijziging.

De Kamer van Koophandel heeft met het plaatselijk bestuur van Hanoi deze tentoonstelling georganiseerd, om door waarneming en vergelijking te leeren en belangstelling op te wekken.

Is daar niets te leeren voor de Atjeh-zijde-weefkunst?

***

Een wet van 1 Maart 1888 verbiedt aan vreemde schepen het visschen in territoriale wateren van Frankrijk en Algiers. Op voorstel van den gouverneur van Nieuw-Caledonië, zijn de bepalingen van 1888 nu ook toepasselijk verklaard voor de wateren van die kolonie en haar onderhoorigheden, tot 3 zeemijlen van de laagwatergrens of van de klippen.

BRITSCHE KOLONIËN.

De missionaris Davis is, naar uit Georgetown wordt bericht, door de inboorlingen op de grens van Br.-Guiana en Brazilië vermoord. Hij was Amerikaansch Seventh Day Adventist, en kwam in een afgelegen nederzetting, waar hij de Christelijke leer zou verkondigen. Daarbij moet hij in 't bijzonder met nadruk gewezen hebben op het verkeerde van de veelwijverij, hetgeen bij de inboorlingen in slechte aarde is gevallen. Zijn dood kort nadien wordt aan vergiftiging toegeschreven. Van regeeringswege wordt een onderzoek naar de zaak ingesteld.

***

De Abor-expeditie. Men herinnert zich het voornemen om na 't einde van 't regenseizoen van Assam uit de bestraffing-expeditie te houden tegen de stam der Abor's op de Thibetsche grens. Thans wordt hiertoe de kleine garnizoensplaats Kobo tot basis der krijgsverrichtingen ingericht. Olifanten ruimen de rimboe op, om plaats te maken voor magazijnen, winkels, passar's, een telegrafische inrichting, enz.

Aanraking met de Abor's is er nog niet geweest, maar deze hebben al wel dreigementen gezonden, terwijl zij vele versterkingen opwerpen.

***

De Unionistische pers in Engeland begroet de overwinning der Canadeesche conservatieven boven alles als een uitspraak ten gunste van de hechtheid van den band tusschen die groote kolonie en het moederland. Zij herinnert wat Canada voor Groot-Britannië geweest is, en welke offers 't zich meermalen heeft getroost. Zij dringt er op aan, dat niet andermaal op een tijd van spanning worde gewacht, om de vraag te beantwoorden: „wat staat Engeland nu verder te doen?" De kinderen aan de overzijde van den Atlantischen Oceaan hebben prachtig gestreden en prachtig overwonnen in hun kamp voor de nauwere aanhaling der gescheiden deelen, heet het; de broeders aan deze zijde mogen daar nu niet onverschillig tegenover blijven. Instede van een tariefovereenkomst en een wederkeerigheidstractaat met N.-Amerika, heeft Engeland aan Canada (en de andere onderhoorigheden) een staatkunde van wederkeerigen steun en wederkeerige bevoorrechting aan te bieden.

***

Het gouvernement der „Feder. Malay States" heeft het uitvoerrecht op tin in 1910 gebracht van 12½ op 10 pct. van de brutowaarde, d. i. een vermindering van 1 dollar per picol. Toch zijn de tinmaatschappijen er nog geenszins tevreden, het geheven recht bedreigt volgens hen de tin-industrie, te meer omdat de zoo verkregen inkomsten niet meer besteed worden voor de ontwikkeling van 't land, zooals dit in vroegere jaren het geval was.

EGYPTE—TRIPOLI.

Overladen als wij zijn met veel nieuws, over weinig nieuws betreffende den Turksch-Italiaanschen oorlog, meenen wij aan de Tripoli-kwestie thans geen ruime plaats voor herkauwing van 't genotene te moeten afstaan, maar niet onvermeld mogen wij laten wat in het buurgebied Egypte gebeurt in verband met dien krijg. Mohammed Ferib bei, de lei-

der van de nationalistische partij, heeft een oproep gericht tot het Mohammedaansche Egypte, om de Turken tegen de Italianen te helpen. Aan de geheele beschaafde wereld moet worden getoond, dat de Jong-Egyptenaren bereid zijn groote offers te brengen voor de rechtvaardige zaak der Mohammedaansche broeders. De oproep schijnt in Kaïro, Alexandrië en het geheele Nijldal een sterke beweging ten gunste van Turkije in het leven geroepen te hebben. Overal wordt geld ingezameld en vrijwilligers melden zich aan voor den heiligen oorlog. De Egyptische regeering, onder leidend toezicht van Engeland, neemt maatregelen tegen deze pro-Turksche uitingen, maar zij kan — of wil — tot nu toe er niet afdoend tegen in te gaan. Lord Kitchener zal hier dadelijk gelegenheid vinden om zijn bekwaamheid als Britsch vertegenwoordiger op de proef te stellen.

INGEZONDEN.

De Ethnographische Verzameling van den Hoofdcursus, te Kampen.

De aanleiding tot het aanleggen van deze verzameling was het ontvangen van een vijftigtal wapens in Atjeh bijeengebracht. Men kwam daardoor tot de overtuiging dat het in het belang van het onderwijs in de Land- en Volkenkunde van Nederlandsch-Indië zoude zijn, als men den leerlingen iets meer kon laten zien van Indië dan de producten van ruw oorlogsgeweld. Men zag in, dat men de leerlingen door aanschouwing bekend moest maken met het denken en kunnen van den Inlander om daardoor hunne belangstelling voor Indië en zijne bewoners op te wekken. In Mei 1900 werd besloten om te trachten een kleine Ethnographische verzameling bijeen te brengen. Men deed een beroep op de medewerking van eenige oud-leerlingen. Dit beroep viel in goede aarde. In Augustus van het zelfde jaar kwam de eerste bezending Ethnographica in Kampen aan en werd door eenige andere gevolgd, zoodat men einde 1901 reeds 600 nummers bijeen had. Als bergplaats voor de verzameling werd een groote zolder ingericht. Deze werd beschoten en zoo goed mogelijk verlicht. Een paar jaren later werd hij nog een weinig vergroot, maar daarmee was zijn expansievermogen uitgeput; in het gebouw van den H.C. kon geen ruimte meer worden gemist. Intusschen nam de belangstelling in de verzameling toe. Behalve oud-leerlingen werkten ook particulieren en enkele ambtenaren van het Binnenlandsch bestuur mede, met het resultaat dat op het einde van 1910 de verzameling meer dan 3500 nummers telde; nummers, die 1, 2, 4, 12 tot 41 voorwerpen toe, bevatten. Dit alles een behoorlijke plaats te geven, werd onmogelijk. Steeds moesten de voorwerpen dichter op elkaar worden gedrongen. De ruimte om zich te bewegen werd steeds geringer, zoodat het op het laatst onmogelijk was om een klasse van leerlingen de voorwerpen, die het onderwerp der bespreking waren, behoorlijk te laten zien. Bovendien was het lokaal 's zomers buitengewoon heet en 's winters erbarmelijk koud, omdat het onmogelijk was er te stoken. De Directeur van den Hoofdcursus, de Kolonel R. H. Luber, die overtuigd was dat van den kostbaren voorraad leermateriaal bij lange niet het nut werd getrokken, dat er bij een betere opstelling van zou kunnen worden gemaakt, stelde om die reden het Legerbestuur voor een particulier gebouw te huren en daarin de verzameling onder te brengen. Z. E. de Minister van Oorlog, W. Cool, bracht op de begrooting voor 1910 de noodige gelden voor het huren en inrichten van een particulier woonhuis ten behoeve van de verzameling. Bij de begrooting voor 1911 werden die gelden toegestaan. 1 Februari 1911 werd het perceel Nieuwe Markt 16 voor dit doel gehuurd en onmiddellijk met het inrichten begonnen. 1 October konden in dit huis de lessen voor Land- en Volkenkunde worden gegeven, en werd het publiek in de gelegenheid gesteld tegen een kleine vergoeding de verzameling te bezichtigen.

Het gebouw bestaat uit een sousterrain, twee verdiepingen en een zolder. In het sousterrain is een werk-, tevens ontpakkamer, benevens keuken en woonkamer van den bewaker. Op de belétage is een leeszaal, versierd met een Boeddhabeeld en eenige afgietsels van tafereelen op de wanden van Borobоedoer en Prambanan aangebracht, benevens een geschilderd portret van J. P. Koen. Op deze etage bevinden zich behalve een kantoortje twee flinke kamers, waarin de Ethnographica van Sumatra zijn uitgestald. In den gang staan een achttal Atjehsche grafsteenen. Op den corridor van de 1e verdieping staat een vitrine met handschriften uit verschillende landstreken, benevens enkele modellen van visschersvaartuigen. In de groote kamer rechts daarvan bevindt zich de afdeeling Java en Madoera, aan de andere zijde vindt men een vitrine met preciosa. Het onderstuk is ingericht tot het bergen van het aanwezige kaartenmateriaal. De eene helft van het vertrek bevat voorwerpen uit Borneo en de kleine Soenda-eilanden, welke met uitzondering van Flores zeer slecht vertegenwoordigd zijn. De andere helft wordt ingenomen door de Timorgroep, waarbij vooral Sawoe en Roti door de aanwezigheid van tal van fraaie voorwerpen uitmunten.

De zolder is eveneens tot tentoonstellingslocaal ingericht. Hij bevat Celebes, de Molukken en Nieuw-Guinea met omliggende eilanden. Door de groote verscheidenheid dér voorwerpen is ook de zolderafdeeling zeer aangenaam om te bezichtigen.

Nog steeds neemt de belangstelling in de verzameling toe. Nog steeds zijn verscheidene personen bezig de verzameling in een dikwerf van te voren overeengekomen richting uit te breiden. De vragen, wat hier uit een bepaald gewest het meest gewenscht wordt, vermeerderen. Vele personen voegen uitgebreide mededeelingen aan de voorwerpen toe, waardoor de waarde zeer stijgt. Enkele kostelijke beschrijvingen van weinig bekende streken zijn hier in grooten dank ontvangen.

Bij de verzameling is een kleine bibliotheek aangelegd, die uit den aard der zaak nog niet zeer belangrijk kan zijn, daar de fondsen geen groote uitgaven toelaten. Wie aan de uitbreiding met boeken en photo's medewerkt, verricht een nuttigen arbeid, en kan op erkentelijkheid rekenen.

YPSILON.

Oost= en West=Indisch Literatuur=overzicht.

Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur.

In de nieuwe afl. (No. 8 van deel 41), bespreken de tegenwoordige redacteuren, Mr. J. C. Kielstra en C. Lulofs, de plannen om in Nederland een tijdschrift op te richten als orgaan der vereeniging van ambtenaren B. B. Om verschillende redenen zouden zij het betreuren, indien die plannen tot uitvoering kwamen.

Het volgend artikel, van Mr. J. C. Kielstra, handelt over „De herziening der politieke contracten ter Oostkust van Sumatra" en houdt in hoofdzaak eene bestrijding in van de lezing van den heer W. J. M. Michielsen over hetzelfde onderwerp in een vergadering van „Moederland en Koloniën."

Mr. Kielstra bespreekt voornamelijk het sultanaat van Asahan en concludeert:

„Dat inderdaad de sultan van Asahan, ten gevolge van het nieuwe politieke contract, in zijne particuliere inkomsten is achteruitgegaan van iets minder dan *f* 80000, hetwelk hij vroeger genoot, tot gemiddeld ongeveer *f* 70000 in latere jaren, eene in vergelijking met de door den heer Michielsen en op zijn gezag door den heer De Meester in de Staten-Generaal genoemde cijfers weinig belangrijke vermindering, terwijl, naar het zich voorloopig laat aanzien, dat inkomen, blijft de bloei der cultures in Asahan aanhouden, spoedig zijn oude grootte weer zal hebben bereikt.

Tegen dit laatste rijst wellicht bedenking. Men zal mij doen opmerken, dat dit op zichzelf wel juist kan zijn, maar dat in ieder geval, ware het nieuwe contract niet gesloten, die bestuurder over heel wat belangrijker particuliere inkomsten zou hebben te beschikken gehad. Onmogelijk is dat laatste natuurlijk niet, al zal men goed doen in aanmerking te nemen dat ook de openbare uitgaven in Asahan vermoedelijk wel gestegen zouden zijn, ook al ware er geen landschapskas, als thans bestaat, opgericht. Maar juist omdat de mogelijkheid bestaat, dat de particuliere inkomsten bij een régime als het oude belangrijk zouden zijn toegenomen, geldt het hier meer de beginselvraag dan de kwestie om door steeds min of meer antwoord te moeten geven op de vraag, wat geschied zou zijn, indien iets anders — n.l. de reorganisatie der Asahansche financiën — niet had plaats gehad, na te gaan, hoe de financieele uitkomsten anders zouden zijn geweest."

Voorts artikelt de heer H. Carpentier Alting over „Coöperatie van Inlanders" en geeft L. van Vuuren het vervolg zijner beschouwing over „De Fransche koloniale politiek".

De Indische Gids.

De October-afl. opent met den tekst van den, door controleur J. Tideman in de Ned.-Ind. bestuursacademie gehouden, voordracht getiteld: Het Inlandervraagstuk in Ned.-Indië van economisch standpunt beschouwd.

Mr. I. A. Nederburgh schrijft over de opleiding van juristen voor den rechterlijken dienst in Ned.-Indië, ontwikkelt zijne bezwaren tegen de tegenwoordige wijze van indienstnemen der rechterlijke ambtenaren en geeft in bijzonderheden de wegen aan die z. i. tot verbetering kunnen leiden.

Het ingediende wetsontwerp tot Voorbereiding eener organisatie van het bestuurswezen in Ned.-Indië wordt voorts besproken door den heer J. E. de Meyier, die er verschillende bezwaren tegen aanvoert en het ook afkeurt „om dadelijk bij de opening van een zittingjaar als het ware bij overrompeling zulk een ingrijpende wijziging in onze koloniale bestuurspolitiek in beginsel te laten aannemen, teneinde met 1 October, of althans zoo spoedig mogelijk, zooals uit het slot der M. v. T. blijkt, over het voor die onderdeelen benoodigde bedrag te kunnen beschikken."

De heer J. H. deelt een en ander mede uit het journaal eener reis naar Indië van den generaal von Gagern, aan wien in 1844 werd opgedragen zich naar Indië te begeven teneinde een defensieplan samen te stellen voor de verdediging der koloniën, meer in het bijzonder van Java.

Eindelijk bevat dit Ind. Gids-Nr. nog het slot van het artikel van J. E. de M. over Emigratie van Britsch-Indiërs naar de Engelsche koloniën, benevens de gewone maandelijksche rubrieken Varia, Koloniale literatuur, Wetenschap en industrie, Maandelijksche revue van brochures, en Bibliographie voor Oost- en West-Indië.

Onze Eeuw.

Dr. E. B. Kielstra vervolgt in het October-Nr. van „Onze Eeuw" zijn kritiek op het jongste werk van den heer Van Kol: Nederlandsch-Indië in de Staten-Generaal.

Uit Dr. K.'s uitvoerige bestrijding blijkt duidelijk dat het den heer Van Kol inderdaad niet gelukt is onpartijdig te zijn, niettegenstaande hij in zijn Voorwoord zeide de argumenten van tegenstanders zoo goed mogelijk tot hun recht te zullen doen komen en alleen de feiten te laten spreken.

Het is te wenschen dat allen die Van Kol's werk gelezen gebben, ook kennis nemen van deze kritiek van Dr. K.

Eigen Haard.

Het jongste Nr. van „Eigen Haard" bevat een tweetal artikelen, waarop de aandacht wordt gevestigd, n.l.:

Een historisch-ethnographische schets, getiteld: Van 't oude Samarang en 't verjongde Semarang, door A. H. Plas, met tal van afbeeldingen (waarop we hopen terug te komen als het slot is verschenen), benevens een eveneens geïllustreerd artikel, door F. P. Schuitemaker, over bestrijding der Yawsziekte in Suriname.

Aangezien in de rubriek „West-Indische berichten" in dit blad reeds meermalen over de wonderlijke werking van Salvarsan („606") als geneesmiddel is geschreven, stippen wij slechts aan dat waar vroeger de genezing van aan Framboisia lijdende patiënten gewoonlijk van 4—9 maanden vorderde, Salvarsan-inspuitingen veel sneller genezing doen intreden. Over genomen proeven in het Mil. Hospitaal schrijft de heer Sch. o.m.:

„Het resultaat was werkelijk schitterend: reeds na 36 uur was er merkbare verbetering te ontdekken. De afzichtelijke boven de huid verheven, zweerende knobbels, droogden en bedekten zich met een korstje en na 14 dagen was alles verdwenen, alleen een klein lidteeken nalatende, dat echter ook langzamerhand bijna onzichtbaar werd. De meeste patiënten konden reeds na veertien dagen ontslagen worden."

Het vervallen Banda.

In No. 21 der Korte berichten voor landbouw, nijverheid en handel, komt het slot voor der mededeelingen van het Encyclopaedisch bureau over den handel in de z.g.n. „Groote Oost."

Dit slot is grootendeels gewijd aan Banda, het eilandje dat eertijds om zijn specerijen beroemd was, een lang tijdperk heeft gekend van grooten bloei, doch thans een scherpe tegenstelling levert met dien tijd van overvloed en rijkdom.

Het is nog niet zoo heel lang geleden dat de muskaatnoten 114 gulden per picol opbrachten, terwijl tegenwoordig slechts ongeveer *f* 14 kan worden bedongen. De gevolgen zijn niet uitgebleven. Huizen die *f* 50 à *f* 100.000 gekost hebben, worden verhuurd voor *f* 25 en *f* 40, ja zelfs voor *f* 12.50 p. maand, en ondanks deze lage prijzen staan nog vele huizen leeg en te verwaarloozen. In de goede tijden hebben de perkeniers veel geld opgenomen onder verband van de perken. Dit is voor velen de ondergang geweest, want toen de prijs der noten voortdurend achteruit liep, kon de zware rente niet meer betaald worden en werd het geheele vermogen onder den druk van die schulden ingeteerd. En aangezien door de eigenaardige grondgesteldheid andere cultures behalve dan van klapper, (die echter niet bijzonder slaagt) op den duur onmogelijk zijn gebleken, zal ook in de toekomst de welvaart van Banda afhangen van de noten-cultuur.

Ook de handel van Banda is van weinig beteekenis, slechts als overscheepstation en stapelplaats voor de omliggende eilanden, kan de hoofdstad nog op eenigen handel wijzen, die overigens vrijwel gelijkt op een uitgestorven stad.

Buiten.

Onder het opschrift „Op meerdaagsche oefening" geeft de heer W. van Kregten in „Buiten" (Nr. van 30 September) een beschrijving van een tochtje naar den Bromo en omgeving. Eenige fraaie foto's geven een levendigen indruk van dezen machtigen vulkaan.

Het werk van Prof. Cabaton.

Van het in 1910 verschenen werk van Prof. A. Cabaton, getiteld: Les Indes Néerlandaises, 'n werk, dat, als om strijd, zeer gunstig beoordeeld is, is dezer dagen een Engelsche vertaling verschenen onder den titel: Java, Sumatra, and the other islands of the Dutch East Indies, by A. Cabaton. Translated and with a preface by B. Miall (London, T. Fisher Unwin). Deze uitgave heeft boven de oorspronkelijke Fransche veel voor, ze is o.m., in tegenstelling met de laatste, ruim en fraai geïllustreerd.

De kleine foutjes in de Fransche editie voorkomende zijn in de Engelsche behouden, wat jammer is; zoo bijv. dat de Lombok-expeditie generaal Michiels het leven kostte; deze sneuvelde echter te Kasoemba op Celebes in 1849, terwijl in den Lombok-krijg, zooals bekend is, gen. Van Ham 't leven verloor.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van afl. 4, deel 51: Malaria als oorzaak van krankzinnigheid, door W. A. Betz. — Eenige resultaten met het choleravaccin verkregen, door dr. A. H. Nijland. — Tweede jaarverslag van het Koningin Wilhelmina Gasthuis voor ooglijders te Bandoeng over het jaar 1910, door dr. C. A. Westhoff. — Statistisch overzicht van de sterkte, immigratie, mortaliteit en morbiditeit onder het mijnwerkerscorps te Billiton gedurende de laatste vijftig jaren, in verband met het beri-beri-vraagstuk, door J. A. M. J. Jennissen. — Een antwoord op „de strijd over de creolintheraphie", van O. Deggeler, door E. W. K. von dem Borne.

Tectona.

Afl. 8 van het boschbouwkundig tijdschrift „Tectona" bevat de volgende bijdragen: Boschbeheer in de Buitenbezittingen, door Salverda. — Eucalyptus, door Van Asbeck. — Kappen, zuiveren, plenteren, door J. C. v. R. Claasen. — Boschbrandbescherming in de houtvesterij N. Kradenan, door P. Timmer. — Algemeene opmerkingen over Kemlandingan door A. Reilingh. — Korte beschrijving van in 1910 in werking gekomen houtvesterijen en de daarvoor opgestelde bedrijfsplannen. — Kemlandingan en wedoesan, door Th. Salomon. — Handel in teakhout, in het bijzonder in Nederland, door v. Z.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 40: Vezelcongres te Soerabaja. Literatuurberichten. (verv.) — Over de kleur en het ziek worden van rubber, door C. J. de Vogel. — Hart's handboek over cacaocultuur, door dr. J. Dekker. — Insecten, die in Hawaii het suikerriet aantasten, door H. C. Prinsen Geerligs. — Jaarverslag 1910 van het Hawaische Landbouw-proefstation. — Mededeelingen van het Deli-proefstation te Medan, door P. Hondius. — De audiëntie op Koninginneverjaardag te Batavia. — Een Huis voor verlofgangers, door dr. J. Dekker. — De peperspeculatie te Batavia. — Sinaasappel-plantage in Suriname. — Maatregelen tot bescherming der rubberindustrie in Brazilië. — Aansporing aan Amerikaansche landbouwers om beetwortelen te verbouwen. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verslagen van maatschappijen. Enz.

Weekblad voor Indië.

Voornaamste inhoud van No. 20: Legers en oorlogsvloten der groote mogendheden (met afb.), door P. F. — Franz Junghuhn (verv.), door Augusta de Wit. — Küllen's vliegongelukken te Batavia (m. afb.), door v. d. L. — Indische penkrassen. — Noerari. Uit het leven eener Sumatraansche, door W. K. van Daalen (vervolg).

* *
*

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op de navolgende geschriften:

Het Inlandsch Reglement, Leiddraad voor studie en praktijk, door Mr. D. Rutgers. Amsterdam, J. H. de Bussy; en

De beoefening der geologische wetenschappen in Nederland en zijne Koloniën. Rede uitgesproken bij de aanvaarding van het hoogleeraarsambt aan de Rijksuniversiteit te Groningen op 22 September 1911, door Dr. J. H. Bonnema. Groningen, P. Noordhoff.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscour.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 13 Sept. '11.
De Locomotief t/m 2 idem,
Het Soer. Handelsblad t/m idem.
De Sumatrapost t/m 13 Sept. '11.
De Sumatrabode t/m idem.
Tjahaja Sumatra t/m idem.
De Indische Mercuur No. 41.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw.
Kort verslag verg. 2e K. St.-G.
Weekblad voor Indië No. 21.
De Banier No. 36.
Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel. Uitgegeven door het D. v. L. te Buitenzorg. Nos. 9 t/m 21.
Tijdschrift der Maatschappij v. Nijverheid, afl. Aug. en Sept.
Alg. Syndicaat van Suikerfabrikanten in Ned.-Indië.
Handelingen van het Negende Congres.
Tweede gedeelte verslag 1ste en 2de afl.
Archief v/d Suikerindustrie in Ned.-Indië. Afl. 29 t/m 37.
Moederland en Koloniën.
Aanteekeningen op de begrooting van N.-Ind. Afl. V.
De Indische Gids, Oct.-afl.

MEDEDEELINGEN.

Van Boeatan:

Door Pictura te Groningen wordt van 15—29 dezer een tentoonstelling van Indische kunstnijverheid gehouden.

Van het Indisch Genootschap:

Algemeene vergadering op Dinsdag 17 October 1911, des avonds te acht uur, in het lokaal van het Genootschap, van Galenstr. 14.

Onderwerp:

Het djatiboschbedrijf op Java.

In te leiden door den heer Ch. S. Lugt, houtvester.

De wildhoutbosschen uit een oogpunt van houtproductie.

In te leiden door den heer H. J. Kerbert, houtvester.

(Lichtbeelden bij beide voordrachten).

Namens het Bestuur,
Mr. Ph. KLEINTJES, Secr.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Hoofdbestuursvergadering der Vereeniging Oost en West, te houden op Zaterdag den **28sten October** 1911, des namiddags ten $2^1/_2$ **ure**, in het lokaal der Vereeniging, Heulstraat 17 te 's-Gravenhage. (Ingevolge art. 7 al. 1 van het Huish. Reglement).

Punten van behandeling:

1. Opening.
2. Notulen der vorige Hoofdbestuursvergadering. (Zie K. W. 13 Juli 1911, No. 28).
3. Mededeelingen met betrekking tot:
   a. het Informatiebureau;
   b. de in Nederland studeerende jongelingschap uit Oost- en West-Indië;
   c. de Regeeringssubsidie;
   d. het Koloniaal Weekblad.
4. Goedkeuring van:
   a. het gewijzigde Reglement der Studiecommissie;
   b. het Reglement der Studenten-afdeeling te Leiden.
5. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

De Secretaris,
E. VAN ASSEN.

De **maandelijksche samenkomst** van het *Dagelijksch Bestuur* der Vereeniging en de *Redactie-Commissie* van **Het Koloniaal Weekblad** zal plaats hebben op *Donderdag* den *19den October* 1911, 's avonds ten $8^1/_2$ **ure**, *Heulstraat 17, den Haag.*

Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 8 Sept. 1911. No. 72.

Civiel Departement.

Verleend: twee jaren verlof aan den ingenieur dr. J. K. van Gelder.

Ontslagen: op verzoek eervol de controleur F. P. Schouten en de bureauklerk J. W. Langras.

Belast: met de waarneming der betrekking van officier-instructeur van het korps gewapende politiedienaren in Benkoelen de gewezen kapitein J. H. N. Lauweriks.

Benoemd: tot hoofdcommies bij het hoofdbureau van het boschwezen A. Twijsel; tot ambtenaar 4e kl. der in- en uitvoerrechten A. Wevers; tot adspirant-adjunct-chef der 4e afd. S.S. op Java de 1e luitenants H. J. Oosten en A. U. de Pijk.

Belast: met de waarneming dier betrekking de 2e luit. W. E. Boers.

Benoemd: tot controleur in het Gouv. Celebes en Onderh. A. L. van Waardenburg, tot onderwijzer 2e kl. te Batavia A. Priester.

Overgeplaatst: naar Probolinggo de onderwijzer J. Smit; Koeta Radja F. A. F. W. Körnmann; Tjimahi T. A. Mouthaan; Bojolali U. F. W. Weijers; Djombang J. E. G. W. Gans; Batavia de onderwijzeres Mevr. E. B. J. de Rochemont; Padang Mej. E. G. J. van Cattenburch.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en luit. F. N. Houwing; elf maanden aan den off. van gezondheid J. S. Hollander.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der inf. J. H. N. Lauweriks.

Bevorderd: tot 1en luit. de 2e luit. der inf. H. van der Wal; tot kapitein de 1e luit. F. J. M. H. Koen; tot 1en luit. de 2e luit. der cavalerie L. P. J. Savallé.

Benoemd: tot derden commies W. M. van Doesburg; tot 2en machinist bij de Gouv.-Marine C. E. Smith.

Uit de Javasche Courant van 12 Sept. 1911. No. 73.

Civiel Departement.

Verleend: elf maanden verlof aan de onderwijzeres Mej. J. L. van Stipriaan Luiscius.

Ontslagen: op verzoek eervol de ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten J. A. Barrett; de inlandsche arts Mas Soepardjo; de klerken J. F. Kolmus, F. A. F. J. Trebels en A. A. Scharff.

Gesteld: ter beschikking van den Algemeenen Secretaris W. Chr. Meijroos; van den voorzitter van de landraden te Bandoeng en Soemedang Mr. W. N. Abell; van den Directeur van Onderwijs en Eeredienst Jhr. P. J. van Beresteyn.

Benoemd: tot onderwijzeres 1e kl. Mej. A. H. de Bruine—Kops, tot ass.-resident van de Bataklanden R. W. Wijnmalen; van Padang-Sidempoean J. H. Morbeck; tot kantoorchef 2e kl. A. J. Goewie; tot commies 1e kl. A. F. Bloem; tot ambtenaar 4e kl. der in- en uitvoerrechten F. Ch. Reitz en K. Goudswaard: tot onderwijzer te Gombong J. van der Wal; tot onderwijzeres te Buitenzorg Mej. C. A. Schouten.

Militair Departement.

Hersteld: in activiteit de luit.-kolonel E. G. A. A. L. ter Haar.

Geplaatst: bij het korps maréchaussée te voet in Atjeh de 1e luit. H. W. Assé; bij het 4e bat. de 2e luit. G. J. Tielrooij.

Overgeplaatst: naar Flores de kapitein J. D. H. Beckering; de 1e luit. J. J. Jenae, M. Uht en H. B. Stapel; de 2e luit. L. J. M. Koremans; naar Batavia de kapitein H. A. Messemaeckers van de Graaff; naar Medan de 1e luit. der artillerie L. H. C. Horsting.

Tijdelijk gesteld: ter beschikking van den hoofdinspecteur van scheepvaart Th. A. du Mosch, thans griffier van den landraad te Ponorogo.

ADVERTENTIËN.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op ....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereen. 1910, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over de jaren 1909 en 1910, enz.

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.

Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,

Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187,** zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

☛ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.